

**Lietuvos mokinių lotynų kalbos ir Antikos kultūros olimpiada
2019 m.**

Pirmus–antrus metus besimokantiems moksleiviams

Respublikinis etapas

Užduočių atlikimo laikas 2 val.

dalyvio kodas

Maksimalus taškų skaičius 88

Vertinimas:

TEKSTAS. De pugnā ad Thermopylas factā

Annō ante nātivitātem Chrīstī quadringentēsīmō octōgēsīmō Xerxēs, rēx Persārum, ingentem **exercitum** in Eurōpam dūcēbat. Ubi Hellēspontus angustissimus erat, duōbus pontibus fretum iūnxit ibīque septem diēbus totidemque noctibus cōpiās tradūxit. Via ē Macedoniā in Graeciam erat per angustiās Thermopylārum, quae vix duōbus carrīs spatium dabat. Leōnidās, rēx Lacedaemoniōrum, cum sex mīlibus mīlitum angustiās occupāvit. Omnēs **Graeci** maximō **amōre** patriae flagrabant virīque fortissimī erant. Itaque omnēs hostium impetūs sustinuērunt. Tum Ephialtēs quīdam, homo improbus, Persīs sēmitam, per montēs ad Thermopylās dūcentem, mōnstrāvit et decem mīlia fortissimōrum **Persārum** in tergum Graecōrum perdūxit. Leōnidās omnēs mīlitēs dīmīsīt et ipse cum trecentīs Spartiātīs contrā Persās pugnāvit. Graeci diū impetum Persārum sustinuērunt et fortissimē pugnantes ad ūnum omnēs interfectī sunt. Magna est glōria eōrum virōrum. **Poēta** Graecus Simōnidēs ēlogium praeclārum refēcīt, quod in eōrum sepulcrō scīptum est.

nātīvitās, ātis <i>f</i> gimimas	sustineo, tinuī, tentum, ēre (at)(su)laikyti, atremti
in gēns, gentis didžiulis, milžiniškas	quīdam, quaedam, quoddam kažkoks, tūlas
angustus, a, um siauras	sēmita, ae <i>f</i> takas
pōns, pontis <i>m</i> tiltas	tergum, ī <i>n</i> nugara
fretum, ī <i>n</i> sąsiauris	dīmīto, mīsī, missum, ere išsiųsti, paleisti
ibī ten	Spartiātēs, ae <i>m</i> spartietis, pilnateisis Spartos pilietis
totidem tiek pat	diū ilgai
angustiae, ārum <i>f</i> siauruma, tarpeklis	interficio, fēcī, fectum, ere nužudyti
vix vos, vargiai	Simōnidēs, is <i>m</i> Simonidas, <i>graiķų lyrikas</i> (apie 500 m. pr. Kr.)
carrus, ī <i>m</i> vežimas	ēlogium, ī <i>n</i> antkapinis įrašas, epitafija
flagro, āvī, ātum, āre degti, liepsnoti	reficio, fēcī, fectum, ere sukurti, parašyti
fortis, e drąsus, narsus	

A. TEKSTO SUVOKIMAS. I. Atsakykite į klausimus, pažymėdami teisingus atsakymus (galimi keli teisingi atsakymo variantai).

1. Kur buvo Termopilų perėja?
 - a. trans fretum Hellesponti
 - b. inter Macedoniam et Graeciam
 - c. per angustias Thermopylarum
 - d. in Macedonia
2. Kaip ir pro kur atžygiavo Kserksas su kariuomene iki mūšio vietos?
 - a. navibus per mare
 - b. per Macedoniam
 - c. per angustias Thermopylarum
 - d. pontibus per Hellespontum
3. Kiek iš viso karių buvo graikų kariuomenėje?
 - a. trecenti
 - b. sex milia
 - c. omnes Graeci
 - d. trecenti Lacedaemonii
4. Kas parodė persams slaptą taką per kalnus?
 - a. homo nomine Ephialtes
 - b. homo improbus
 - c. quidam homo ignotus
 - d. dux Spartiatarum
5. Kur užrašyta Simonido epitafija?
 - a. in angustiis Thermopylarum
 - b. in eorum sepulcro
 - c. in sepulcro Spartiatarum
 - d. in freto Hellesponti
6. Kiek graikų žuvo prie Termopilų?
 - a. decem milia fortissimorum Graecorum
 - b. omnes Graeci
 - c. omnes ad unum Spartiatae
 - d. trecenti Spartiatae
7. Kaip ilgai perėjoje likę spartiečiai atlaikė priešų puolimą?
 - a. diu
 - b. septem dies totidemque noctes
 - c. nonnullos noctes
 - d. omnes ad unum
8. Santrumpa a. Ch. reiškia:
 - a. ab urbe condita
 - b. ante nativitatem Christi
 - c. ante Christum natum
 - d. ante Christophorum Columbum

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

II. Naudodamiesi tekstu, keliais žodžiais lotyniškai atsakykite į klausimus:

1. Ubi erant Thermopylae? inter Macedoniam et Graeciam
2. Quot Lacedaemonii mortui sunt ad Thermopylas? CCC.
3. Quot Graeci in angustiis Thermopylarum collocati erant? sex milia.
4. Quis fuit Xerxes? Rex Persarum.
5. Quod nomen erat duci Lacedaemoniorum, qui exercitui Graecorum praefuit? Leonides.
6. Quo loco Xerxes cum exercitu suo in Europam transiit? In freto Hellesponti
7. Quis scripsit elogium mortuis militibus? Poeta Graecus Simonides.
8. Quo nomine erat homo, qui semitam occultam¹ Persis monstravit? Ephialtes.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

¹ occultus, a, um slaptas

b. Atsakykite į klausimus:

1. Kokio pločio buvo Termopilų perėja? (paaiškinkite lietuviškai; kuri teksto vieta tai rodo?)
vos dviejų vežimų pločio: vix duobus carris spatium dabat
2. Kaip ilgai vyko kariuomenės perkėlimas per Helespontą? (paaiškinkite lietuviškai; kuri teksto vieta tai rodo?)
septynias dienas ir septynias naktis: septem diēbus totidemque noctibus
3. Kuriais metais įvyko Termopilų mūšis? *480 m. pr. Kr.*
4. Ką reiškia pavadinimas „Termopilai“?
a. *šiltieji vartai* c. šaltieji šaltiniai
b. karštieji šaltiniai d. karštasis takas
5. Kaip dabar vadinamas Helesponto sąsiauris? *Dardanelų sąsiauris*
6. Ką reiškia pavadinimas „Helespontas“?
a. Helėnų jūra c. *Helės jūra*
b. Helėnų žemė d. Helenės jūra
7. Iš kur kilęs, su koku graikų mitu susijęs Helesponto vardas?
Friksas ir Helė, Atamanto ir Nefelės vaikai, gelbėdamiesi nuo pamotės, skrido ant auksavilnio avino. Helė neišsilaikė ir nuslydo, jūra pavadinta jos vardu.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 2 taškai, už septintąjį – 3 taškai (daugiausia 15).

Suma:

B. GRAMATIKA

1. Pakeiskite vienaskaitą daugiskaita arba atvirkščiai.

Rex Persarum ingentem exercitum ducebat.	<i><u>Reges Persarum ingentes exercitus ducebant</u></i>
Omnes Graeci viri fortes erant.	<i><u>Omnis Graecus vir fortis erat</u></i>
Poeta Graecus elogium praeclarum scripsit.	<i><u>Poetae Graeci elogia praeclara scripserunt.</u></i>
semitam per montem ducentem	<i><u>semitas per montes ducentes</u></i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai parašytą sakinį 2 taškai (daugiausia 8).

Suma:

2. Atsakykite į klausimus, pasirinkdami teisingą atsakymą.

i. Žodžių junginys *in Europam* atsako į klausimą:

- a. ubi? b. unde? c. qua via? d. *quo?*

ii. Daiktavardžiai *Thermopylārum* ir *Persārum* skiriasi:

- a. *gimine* b. skaičiumi c. linksniu d. linksniuote

iii. Daiktavardžiai *annō* ir *amōre* tekste skiriasi:

- a. linksniu b. skaičiumi c. *linksniuote* d. gimine

iv. Daiktavardžiai *diēbus* et *noctibus* tekste yra:

- a. pl. acc. b. *pl. abl.* c. pl. dat. d. pl. nom.

v. Junginys *ēlogium praeclārum* tekste yra:

- a. pl. acc. b. pl. gen. c. sg. nom. d. sg. acc.

vi. Kokio laiko veiksmazodžių tekste yra daugiausia?

- a. prasens b. imperfectum c. perfectum d. futurum

vii. Kokio laiko veiksmazodžių tekste nėra?

- a. prasens b. imperfectum c. perfectum d. futurum

viii. Kuris iš šių sakinių yra teisingas pabraukto sakinio *neveikiamosios rūšies* variantas?

Poēta Graecus Simōnidēs ēlogium praeclārum in eōrum sepulcrō scrīpsit.

- a. Ēlogium praeclārum in eōrum sepulcrō ā poētā Graecō Simonide scrīptum est.
b. Poēta Graecus Simōnidēs ēlogium praeclārum in eōrum sepulcrō scrībitur.
c. Ēlogium praeclārum in eōrum sepulcrō ā poētā Graecō Simōnidā scrīptum erat.

ix. Kuris iš šių sakinių yra taisyklingas pabraukto sakinio esamojo laiko (*praesens*) variantas?

Leōnidās omnēs mīlitēs dīmīsīt et ipse cum trecentīs militibus contrā Persās pugnāvit. Eī diū impetum Persārum sustinuerunt, dum ad ūnum interfectī sunt.

- a. Leōnidās omnēs mīlitēs dīmīsīt et ipse cum trecentīs militibus contrā Persās pugnāt. Eī diū impetum Persārum sustinent, dum ad ūnum interfectī sunt.
b. Leōnidās omnēs mīlitēs dīmīsīt et ipse cum trecentīs militibus contrā Persās pugnīt. Eī diū impetum Persārum sustinent, dum ad ūnum interficiunt.
c. Leōnidās omnēs mīlitēs dīmītīt et ipse cum trecentīs militibus contrā Persās pugnāt. Eī diū impetum Persārum sustinent, dum ad ūnum interficiuntur.

x. Kuris iš šių sakinių yra tikslus pabraukto sakinio *daugiskaitos* variantas?

Homo improbus, Persīs sēmītam, per montēm ad Thermopylās dūcentem, mōnstrāvīt.

- i. Hominēs improbī, Persīs sēmītas, per montēs ad Thermopylās dūcentēs, mōnstrāvērunt.
j. Hominēs improbissimī, Persīs sēmītam, per montēs ad Thermopylās dūcentēs, mōnstrāvērunt.
k. Hominēs improbī, Persīs sēmītās, per montēs ad Thermopylās dūcentem, mōnstrāvīt.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

3. Išrinkite iš teksto ir įrašykite būdvardžius ir įvardžius, kurie suderinti su paryškintais daiktavardžiais. Parašykite jų skaičių, linksnį, giminę.

Hellēspontus	angustissimus	sg. nom. m
exercitum	<i>ingentem</i>	<i>sg. acc. m</i>
Graecī	<i>omnes</i>	<i>pl. nom. m</i>
amōre	<i>maximo</i>	<i>sg. abl. m</i>
Persārum	<i>fortissimorum</i>	<i>pl. gen. m</i>
poēta	<i>Graecus</i>	<i>sg. nom. m</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užpildytą eilutę po 1 tašką (daugiausia 5).

Suma:

4. Suraskite tekste ir įrašykite visus nurodytos formos veiksmažodžius:

praesens indicativi activi	<i>est</i>
perfectum indicativi passivi	<i>interfecti sunt, scriptum est</i>
participium praesentis activi	<i>ducentem, pugnantes</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai įrašytą žodį 1 taškas (daugiausia 5).

Suma:

C. LOTYNIŠKI POSAKIAI

- Koks benediktinų ordino šūkis kviečia *melstis ir dirbti*?
 - Ora et labora!*
 - Festina lente!
 - Labora!
 - Divide et impera!
- Trijų muškietininkų šūkis Alexandro Dumas romane lotyniškai skamba taip:
 - unus pro omnibus*
 - e pluribus unus
 - par inter pares
 - primus inter pares
- Kuris lotyniškas posakis atitinka lietuvišką patarlę „Vilką mini, vilkas čia“?
 - lupus malus ovium custos
 - lupus in fabula*
 - lupum nominare
 - lupus est homo homini
- Kuris lotyniškas posakis reiškia, kad *negrabiai parašyta*?
 - post scriptum
 - scripta manent
 - in aqua scriptum
 - d. gallina scripsit*
- Kuris lotyniškas posakis atitinka lietuvišką patarlę „griebtis šiaudo“?
 - tabula rasa
 - tabula in naufragio*²
 - tabula cerata
 - culmus³ Cerealis

6. Kokį lotynišką posakį iliustruoja šis paveikslėlis?

- O tempora, o mores!
- tempus fugit*
- ex tempore
- pro tempore

² naufragi|um, ī n laivo sudužimas

³ culmus, ī m stiebas, šiaudas

7. Svetonijus rašo: „Jo [Augusto] nuomone, pavyzdingam arvedžiui juo labiau nedera skubėti ir veikti neapgalvotai. Dėl to jis dažnai kartodavo posakį: *σπεῦδε βραδέως*“ (Suet. *Div. ug.* 25). Ant kai kurių Augusto laikų monetų pavaizduotas šis posakį iliustruojantis simbolis. Koks tai posakis?

- a. sine cortice⁴ natare
- b. delphinum natare doces
- c. festina lente
- d. sapienti sat

8. Ką reiškia šūkis *E pluribus unum*, įrašytas ant Didžiojo JAV anspaudų?

- a. iš daugelio viena
- b. visi už vieną
- c. vienas už visus
- d. visi kaip vienas

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

9. Šie posakiai yra nurodytų institucijų motto. Pagal prasmę susiekite juos.

A. citius, altius, fortius	<u>E.</u> 507-asis parašiutininkų pulkas (507th Parachute Regiment)
B. de minimis maximum	<u>A.</u> Olimpinės žaidynės
C. urbs in horto	<u>D.</u> XII Medicinos pulkas (11th Medical Regiment)
D. curare	<u>F.</u> Vinčesterio koledžas (Winchester College)
E. descende ad terram	<u>C.</u> Čikagos miestas
F. aut disce aut discede	<u>C.</u> Atominės energetikos komisija (Atomic Energy Commission)

Suma:

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškai (daugiausia 6).

⁴ cort|ex, icis *m* kamštmedžio žievė, kamštinis diržas

D. ANTIKOS KULTŪROS ŽINIOS

1. Koks dievas, pasak mito, gimė Delo saloje?
 - a. Hefaistas; b. Apolonas; c. Hermis; d. Dionisas
2. Kur, pasak mito, buvo pastatytas labirintas, kuriame gyveno Minotauras?
 - a. Delo saloje; b. Kretoje; c. Kipre; d. Sicilijoje
3. Kurios deivės, pasak mito, varžėsi dėl obuolio, skirto „gražiausiajai“? (išbraukite neteisingą)
 - a. Afroditė; b. Artemidė; c. Hera; d. Atėnė
4. Kas išsprendė ši deivių ginčą?
 - a. mirtingas žmogus c. Apolono orakulas
 - b. dievų valdovas Dzeusas d. dievų pasiuntinys Hermis
5. Kuo vardu buvo mitinis keltininkas, keldavęs mirusiųjų vėles į Hado karalystę?
 - a. Cheironas; b. Chilonas; c. Charonas; d. Choregas
6. Kur ir kokio dievo garbei buvo rengiamos Didžiųjų Panatėnųjų šventės?
 - a. Atėnuose–Atėnės c. Delfuose–Apolono
 - b. Olimpijoje–Dzeuso d. Eleusine–Demetros
7. Kuo buvo apdovanojami Panatėnųjų varžybų nugalėtojai?
 - a. laurų vainiku; b. pinigine premija; c. alyvu aliejumi; d. palmės šakele
8. Koks dabartinis žodis kilęs iš graikiško teatro dalies, kurioje buvo saugoma teatrinė butaforija, pavadinimo?
 - a. teatras; b. podijus; c. scena; d. orkestras
9. Kokiam mieste vyksta Sofoklio *Antigonės* veiksmas?
 - a. Trojoje; b. Atėnuose; c. Korinte; d. Tebuose
10. Kuris romėnų rašytojas rašė tragedijas, išlikusias iki mūsų dienų?
 - a. Seneka; b. Ovidijus; c. Horacijus; d. Vergilijus
11. Kuris JAV miestas pavadintas romėnų senatoriaus, kuris nuo arklo buvo pakviestas tapti diktatoriumi, vardu?
 - a. Fontana; b. Cincinatas; c. Sirakūzai; d. Pitsburgas;
12. Ant kurios Romos kalvos, pasak legendos, Romulas įkūrė miestą?
 - a. Palatino; b. Kapitolijaus; c. Aventino; d. Kvirinalio
13. Kieno sąmokslą 63 m. pr. Kr. atskleidė konsulas Markas Tulijus Ciceronas?
 - a. Julijaus Cezario; b. Marko Antonijaus; c. brolių Grakchų; d. Katilinos
14. Thortono Wilderio romanas vadinasi *Kovo idos*. Kokį įvykį žymi šis pavadinimas?
 - a. Oktavijanui suteiktą Augusto titulą c. Pompėjaus Didžiojo triumfą
 - b. Julijaus Cezario nužudymą d. Piro pergalę
15. Kaip Antikos laikais buvo vadinamas Romos Koliziejus?
 - a. Flavijų amfiteatru c. Nerono Aukso rūmais
 - b. Didžiojo cirkui d. Pompėjaus teatru

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 15).

Suma:

